

דברים המפונים מתכולתם, אילו כוננת היתה לך, לא היה נוקט לשון העלולה להטעות (תוס' ד"ה מיד). ויש מפרשים, שבדבר המיטלטל, כמו קדירה, לשון 'פינוי' מתפרש בהכרח על ריקון הכלי, ומה שמצינו לשון 'פינוי' על דברים המפונים מתכולתם, היינו בדברים שאינם מיטלטלים (תוס' הרא"ש).

לא יתן לתוכו מים מועטים בשביל שיהומו - שיתחמומו בשיעור יד סולדת ויעבור על איסור ביטול בכלי ראשון (שו"ע הרב שיה, כא).

אבל נותן לתוכו מים מרובים כדי להפשיחן - שישפוך הרבה מים צוננים בפעם אחת, שלפני שהקילוה הראשון יספיק להתחמם, יוסיף עליו קילוה שני של מים צוננים (ראה תוס' ר"ד ויראים רעד). ויש סוברים שכל ששופך מים רצופים בלא הפסק בינתיים, מגלה בדעתו שאינו רוצה בחימומם אלא בהפשרתם, ומותר אף שהקילוה הראשון מתבשל, שאינו מתכוון לביטול, ואין מלאכת הביטול מתקיימת ואינו דומה כלל למבשל (פני יהושע לעיל ע"א). ■ להלכה, בנתינת מים צוננים לתוך מים חמים, ישפוך הכל בפעם אחת, אבל מעט מעט אסור לערות, שהרי מבשל תיכף, ומה יועיל מה שמצטנן אחר כך (משנ"ב שיה, פג), ויש לעיין, שהרי אין המים מתבשלים תיכף, עד שישוהו שם מעט (שעה"צ שם).

לא שנו אלא שיעור להפשיח, אבל שיעור לצרף אסור, שהמשנה מתפרשת שפינה את המיחם מהמים שבתוכו [וכביאורו של רב אדא בר מתנא], אלא שמוותר ליתן בו מים רק כשאינו ממלא את כל הכלי, שבמילוי המים בכלי מצרף את הכלי, ואף שאינו מתכוון לך, לדעת רב הלכה כרבי יהודה שאסור [ובניגוד לדעתו של רב אדא, שהמשנה מתירה אפילו למלא את הכלי, וכדעתו של רבי שמעון] (ראה רש"י ותוס' ד"ה לא, בדעתו). ויש מפרשים שלדעת רב המשנה מתפרשת שפינה את המים מהאש עם המים הרוחחים שבתוכו [וכביאורו של אביי], ובאופן זה אם ממלאים את כולו במים צוננים עד למעלה, הרי הוא מצרף את הכלי, אבל בכלי ריק, אפילו מעט מים גורמים לצירוף הכלי (תוס' שם). ויש מפרשים שההבדל בין 'להפשיח' לבין 'לצרף' תלוי בכמות המים, שנתינת מים צוננים רבים מצרפת את הכלי, ואילו נתינת מעט מים צוננים, מפשיחים את המים החמים שבכלי, אבל לא מצננים אותם, ואינו גורם לצירוף הכלי (ראה תוס' ישנים ורשב"א).

ושמואל אומר, אפילו שיעור לצרף, שלדעתו הלכה כרבי שמעון שאינו מתכוון מותר. ■ להלכה, מיחם שפינה ממנו מים חמים, אסור להכניס בו קצת מים שיוכלו להתחמם לשיעור יד סולדת ויתבשלו שם, ומותר להכניס בו הרבה מים צוננים שלא יתבשלו (שו"ע א"ח שיה, יב), ואפילו כשממלא את כל הכלי מותר, ואין צריך לחשוש לצירוף הכלי, שאינו מתכוון לך [וכדעת רבי שמעון], ואינו בגדר 'פסיק רישיה', שיתכן שהכלי לא יגיע לידי צירוף. והמצרף כלי מתייחס בכוונה, נחלקו הפוסקים האם חיובו מהתורה, או מדרבנן (משנ"ב שם).

והלא מצרף - שנתינת מים קרים בכלי מתכת רותח, מחזקת את הכלי, וכך הצורפים גומרים את מלאכת הכלי, וצירוף כלי בשבת נחשב ל'מכה בפטיש' (ראה רש"י וראב"ד שבת יב, א) [ונחלקו ראשונים האם הוא 'מכה בפטיש' מדאורייתא או מדרבנן (ראה ראב"ד שם, ב ותוס' יומא לד, ב ד"ה הני מילי)]. ויש מפרשים, שנתינת מים בכלי מתכת רותח לווט שנעשה כגחלת, הרי היא תולדת 'מכבה' [כאשר יש תועלת במלאכה לחיזוק הכלי] (רמב"ם שם, ב).

רבי שמעון היא, דאמר דבר שאין מתכוון מותר, שנחלקו רבי יהודה ורבי שמעון בדינו של אדם שעוסק בעשיית פעולה של היתר, ואגב פעולה זו עלולה להיות תוצאה נוספת של איסור והוא אינו מתכוון אליה, אפילו כשהוא יודע שאותה תוצאה עלולה לקרות, וכגון הגורר כלים ממקום למקום בשבת, באופן שעלול לחרוץ את הקרקע [והיא מלאכה אסורה של חורש או בונה] ואינו מתכוון לעשיית החרוץ (ראה ר' חיים הלוי שבת י, יז וחז"א א"ח ג, א), שלדעת רבי שמעון העדר הכוונה של עושה המלאכה, גורם שהתוצאה הנלווית אינה מתייחסת לעשה המלאכה, אלא נחשב כאילו נעשית מאליה (חז"א שם).

אכן באופן של 'פסיק רישיה', שהתוצאה האסורה מוכרחת להיות, מודה רבי שמעון שאסור, למרות שהוא 'אינו מתכוון' (ראה להלן עה, א). והטעם שלרבי שמעון מותר לתת מים במיחם, משום שאין זה בגדר 'פסיק רישיה', שיתכן שנתינת המים לא תגרום לצירוף הכלי (תוס' ד"ה מיחם), או שיתכן שעוד קודם לנתינת המים הצוננים בשבת, המיחם כבר צורף ומחוזק כל צרכו, שצירוף כלים הוא דבר שקשה להבחין בו (רמב"ן במלחמת ה'), ולמרות שחוסר הוודאות הוא 'באדם', שאינו יודע מה מצב המיחם, ואם המיחם נצרך לצירוף, הדבר ברור שהמים הניתנים בו יצרפוהו [ומוגדר כ'ספק פסיק רישיה לשעבר', בניגוד לאינו פסיק רישיה' הרגיל, שחוסר הוודאות הוא ב'עצם המעשה', כגון שיש ספק על מעשה הגרידה, האם יגרום לפעולת הרישה], מאידך, יש סוברים שגם אופן זה מוגדר כ'פסיק רישיה' [ובדומה לסוגר מגירה בשבת, שספק האם יש בה זבובים שנחלקו בו הפוסקים] (ראה ביאה"ל שטז, ג).

וב'פסיק רישיה דלא ניחא ליה', שאין לאדם תועלת בתוצאה של האיסור, יש סוברים שלדעת רבי שמעון, מותר (ראה תוס' להלן קג, א ד"ה לא צריכא, בשם הערוך), ויש מסבירים שזהו הטעם שלרבי שמעון מותר ליתן מים במיחם בשבת, שאף שבדאי נגרם צירוף למיחם, מדובר באופן שאין לו תועלת בצירוף הכלי (רעק"א יומא לד, ב).

■ להלכה, 'אינו מתכוון' מותר, ואם זה 'פסיק רישיה' שהתוצאה מוכרחת מהמעשה, אסור (שו"ע א"ח ש"ז, א), וב'ספק פסיק רישיה לשעבר' נחלקו הפוסקים (ביאה"ל ש"ז, א), ו'פסיק רישיה דלא ניחא ליה', אסור מדרבנן (שו"ע שם שכ, ח).

מתקיף לה אביי מידי מיחם שפינה ממנו מים קתני, מיחם שפינהו קתני, שאף שמצינו בכמה מקומות לשון 'פינוי' על